

*Управни одбор Операције међународног
мониторинга за Попис становништва и
домаћинства у Босни и Херцеговини*

Девети извјештај оцјене

22-25 Април 2013

Jean-Michel DURR, Senior expert, SC Team Leader

Katerina KOSTADINOVA-DASKALOVSKA,

Експерт

Увод и историјат

1. А Попис становништва и домаћинства провешће се у Босни и Херцеговини (БиХ) у складу са Законом о попису становништва, домаћинства и станова у Босни и Херцеговини 2013.године, како је усвојила Парламентарна скупштина Босне и Херцеговине 3.фебруара 2012. Вијеће министара Босне и Херцеговине позвало је Европску комисију да организује међународни мониторинг Пописа. Тако су Европска комисија, Вијеће Европе и Вијеће министара Босне и Херцеговине 18.априла 2012.године потписали Меморандум о разумијевању, како би се договорили о сљедећем:

- Општи циљ Операције међународног мониторинга Пописа становништва и домаћинства у Босни и Херцеговини је надгледање усклађености цијелог процеса Пописа, од припреме до дисеминације података, са:
- Међународним стандардима за пописе становништва и домаћинства које дефинишу УНЕСЕ и Еуростат, а које је одобрила Конференција европских статистичара као Препоруке за Пописе становништва и домаћинства 2010.,
- Одредбом (ЕК) 763/2008 о пописима становништва и домаћинства, те мјерама имплементације;
- Основним начелима званичне статистике, усвојеним од стране Статистичке комисије УН, као и са Кодексом праксе европске статистике проглашеним од стране Европске комисије;
- Стандардима заштите и повјерљивости података, како је дато у Конвенцији о заштити појединца, а у вези са Аутоматском обрадом личних података Вијећа Европе, као и са важећим релевантним одредбама Европске уније.

2. Операцију спроводе Комитет међународних организација, Упстављачка група (УГ ИМО) уз помоћ вишег експерта за попис, експерти за пописе становништва, један или више експерата за информационе технологије, те особе које надгледају пописивање на терену.

3. Виши експерт за попис, експерти за попис и ИТ експерти процијениће усклађеност Пописа у Босни и Херцеговини са захтјевима датим у Меморандуму о разумијевању, али неће пружати никакву техничку подршку.

4. Под вођством Комитета и вишег експерта за попис, експерти за попис ће:

- Пратити техничку припрему Пописа, укључујући пилот попис и постпописна анкета, посебно израду упитника и приручника;
- Надгледати прикупљање, обраду и дисеминацију пописних података, верификујући испуњавање захтјева дефинисаних у ранијем тексту;
- Контролисати поштено и исправно израчунавање на свим нивоима, те пратити да ли је повјерљивост појединачних података у потпуности загарантована;
- Истраживати сва остала питања релевантна за Попис.

5. Управљачка група именовала је г. Jean-Michela Durra као вишег експерта за попис и г. Roberta Bianchinia, г. Benta Noerby Bondea, гђу Meryem Demirci, гђу Katerinu Kostadinovu-Daskalovsku, и г. Guidoа Pieraccinia као експерте за пописе становништва. Виши експерт за попис и експерти за пописе чине Управни одбор ИМО међународних експерата.

6. Прва мисија УО ИМО је одржана од 23.до 26.априла 2012. Циљ ове мисије био је да се оцијени припрема за попис становништва и домаћинства у својим основним компонентама, укључујући припрему пилот пописа. Извјештај УО послао је Виши експерт за попис 12.маја ИМО Управљачкој групи.

7. Друга мисија одржана је од 26.до 29.јуна 2012. Циљ ове мисије био је да се оцијени напредак остварен након прве мисије у припреми за попис становништва и домаћинства, укључујући и припрему пилот пописа.

8. Трећа мисија одржана је 17.и 18.септембра 2012., а спровела су је два члана УО, г.Дург и гђа Katerina Kostadinova-Daskalovska. Циљ мисије био је да се оцијени имплементација препорука датих у претходним извјештајима и да се оцијени припрема пилот пописа планираног за период од 15.до 29.октобра 2012.

9. Четврта мисија одржана је између 10.и 29.октобра 2012.године, а спроводили су је чланови Управног одбора сукцесивно (сваки по пет дана, осим вишег експерта, чија мисија је трајала од 10.до 29.октобра). Циљ ове мисије био је да се посматра спровођење Пилот Пописа на терену. Такође, тим од четири посматрача, који су чинили Lidija Naumovska, Gabor Rosza, Jean-Paul Sardon и Per Schöning, био је присутан током цијелог периода спровођења Пилот Пописа. Сваки члан покривао је по неколико општина, како би посматрали операције рада на терену Пилот Пописа у свих 60 пописних кругова који су ушли у узорак за Пилот.

10. Пета мисија одржана је између 19.и 21.новембра 2012.(три дана), а спровела је чланица Управног одбора, гђа Katerina Kostadinova-Daskalovska. Циљ ове мисије био је да се посматра спровођење Постпописне анкете Пробног пописа на терену. Експерт је обухватила свих 6 пописних кругова (у 6 општина) које су ушле у узорак Постпописне анкете, како би се посматрале активности на терену у склопу Постпописне анкете.

11. Шеста мисија одржана је између 10.и 13.децембра 2012.године, а спровела су је четири члана Управног одбора: г. Roberto Bianchini, гђа. Bent Noerby Bonde, гђа. Katerina Kostadinova-Daskalovska и г. Guido Pieraccini. Циљ ове мисије био је да се од статистичких институција чује о лекцијама наученим током Пробног пописа, те да се оцијени да ли су припреме на нивоу који би омогућио спровођење Пописа у априлу 2013.године.

12. Седма мисија одржана је између 12.и 15.фебруара 2013., а спровео ју је један члан УО, г. Roberto Bianchini. Циљ мисије био је да се оцијени ситуација када је у питању напредак припреме и имплементације ИМО препорука у новом контексту одгађања Пописа, са нагласком на поштивању рокова за картографску припрему. Други циљ био је да се прикупе информације и материјали за детаљнију оцјену напретка припремних активности Пописа, коју треба да дају сви чланови УО у марту 2013.

13. Осму мисију спровео је цјелокупан УО, од 18. до 22. марта 2013. Циљ ове мисије био је да се да детаљна оцјена напретка оствареног у припремама када су у питању основни циљеви дати након четврте мисије у децембру 2012., када је УО дао препоруку да се Попис одгоди за октобар 2013.

14. Ову девету мисију спровела су два члана УО, Jean-Michel Durr и Katerina Kostadinova-Daskalovska, између 22. и 25. априла 2013. Циљ мисије био је да се оцијени напредак остварен у припремама, у смислу циљева постављених у шестој мисији, који су ажурирани у претходним мисијама.

15. Тренутна оцјена заснована је на информацијама добијеним током састанака мисије, те на директним запажањима чланова мисије. Према томе, коментари и препоруке у даљем тексту засновани су на разумијевању експерата, па можда не одражавају стварно стање. Овај извјештај припремила су два члана Управног одбора која су спровела мисију, а довршио га је виши експерт за Попис.

16. Експерти желе да изразе захвалност директорима и особљу БХАС, ФЗС и РЗС за расположивост и сарадњу, те особљу Вијећа Европе за савршену организацију мисије.

Резиме

17. Фокус мисије био је да се оцијени стање по питању напретка припрема за Попис и примјене ИМО препорука. Препоруке дате у претходним извјештајима УО представљале су смјернице за дискусије, фокусирајући се на проблематичне области, а Анекс 2 претходног извјештаја УО узет је као референца за мјерење напретка.

18. Значајан напредак остварен је у припремама, захваљујући одлукама донесеним о кључним проблемима наведеним у претходном извјештају као проблем који би могли спријечити спровођење Пописа у октобру 2013. Међутим, одређена суштинска питања остају неријешена, а чини се да расте притисак на статистичке институције да утичу на статистички процес, што представља озбиљан разлог за забринутост.

19. На основу разговора вођених током мисије са представницима статистичких институција, основни закључци су сљедећи:

- a) Буџет је званично усвојен. Међутим, финансијски план се тиче само трошкова, а нису донесене одлуке по питању подјеле трошкова, посебно за оне трошкове које не може у потпуности да сноси само Агенција;
- b) Вијеће министара донијело је одлуку да се задржи формулација која је кориштена у Пробном попису за осјетљива питања, те да се укључи и питање о ентитетском држављанству. Питања 24-26: етничка/национална припадност, вјерска припадност и матерњи језик биће полуотвореног типа, а пописивач неће испитанику читати модалитете. Одлуке су омогућиле финализацију упитника, па тако и финализацију свих пописних материјала, укључујући упутства и документе који се тичу обуке;
- c) Вијеће министара је такође одлучио да се шифрарници израде након пописивања, а да ће јединствена база података садржати записе свих

одговора о етничкој припадности, вјерској припадности и матерњем језику;

- d) Закон о Попису измијењен је и одредба која се тиче могућности да Општинске пописне комисије врше измјене је обрисана;
- e) Координација и сарадња међу статистичким институцијама остају проблематичне, а још увијек не постоји званична процедура доношења одлука. Ипак, двије ентитетске статистичке институције сматрају да се координација побољшава;
- f) Припреме за картографски рад значајно су напредовале, па су довршене у ФБиХ и у Брчко Дистрикту. У РС, Геодетска управа је довршила припремни картографски рад користећи ортофотографије за 90% територије, а за 10% територије користиле су се сателитски снимци са прецизношћу од 1 метра. Картографски рад би требало да буде довршен до средине маја.
- g) Када се ради о питању ентитетске линије разграничења, радна група која се састоји од представника обе геодетске управе ради на основу прелиминарних активности спроведених у ФБиХ, и требало би да дође до разграничења које би било оперативно за Попис;
- h) Позив на тендер за штампање и логистику покренут је крајем априла, а отварање за понуде планирано је за 3. јун;
- i) У области комуникација, није остварен никакав напредак, осим одабира PR агенције. Препорука је да се што прије започну активности промоције;
- j) Припреме активности обраде података углавном добро напредују, а препоруке дате у претходним извјештајима да се прецизно раздвоје кораци снимања података, шифрирања и едитовања узете су у обзир. Ускоро треба да се донесу одлуке о приступу појединачним подацима са личним информацијама, те о локацији сервера за репликацију пописних података.

20. Закључно, УО је уочио значајан напредак у техничким припремама Пописа, захваљујући одлукама које су коначно донијете а тичу се суштинских питања, као што су финансијски план и упитник. Међутим, остало је мало времена за финализацију материјала и да он буде доступан на терену, па се статистичке институције позивају да убрзају припреме. Такође, примијећени су спољни притисци за уплитање у статистички процес, на примјер када је у питању уписивање етничке припадности. Овакви притисци могли би угрозити правилно спровођење Пописа. Ови притисци још више истичу суштинску потребу да се започне развој поузданих активности комуникације и промоције.